

A FECUNDIDADE ARREDOR DA CAMA DA VIRXE OU DA SANTA, NA ERMIDA DE SANTA MARÍA DA LANZADA, SAN ESTEVO DE NOALLA (SANXENXO)

Por: Estanislao Fernández de la Cigoña Núñez

INTRODUCCIÓN

Entre as camas de fecundación existentes na nosa terra, a da Virxe, situada no concello de Sanxenxo, pasa por ser unha das máis descoñecidas, debido, seguramente, á carencia dunha bibliografía apropiada.

Podemos asegurar que, mentres as camas de San Xulián do Monte Aloia de Tui e a da ermida de San Guillerme de Fisterra aparecen practicamente en calquera manual, esta que hoxe nos ocupa, pasou

No noso traballo recentemente aparecido: *"O poder das pedras. O mito da fecundación en Galicia"* (Fernández de la Cigoña, 2003) nin sequera a nomeamos cando falamos das camas de sandar, durmir e procrear existentes na nosa rexión e é que, sinxelamente, descoñeciamos a súa existencia. Con anterioridade a nós, Fernando Alonso Romero que se ocupou da fertilidade arredor da ermida, escribindo sobre o baño das nove ondas na praia que bordea ó santuario da

Lanzada pola banda do sur, tampouco fala dela. Así, que, non é de estrañar que a súa ausencia nos medios escritos fixera que a súa sonda fose tan só local e circunscrita en grande maneira á bisbarra que a contén.

Pero, se na época actual nada se dixo, na anterior tampouco houbo novas que falaran do espléndido poder que amosaba a cavidade que en forma de leito acompaña dende sempre a parte dianteira da ermida de Nosa Señora e nin sequera Xesús Taboda Chivite (1965) no seu discurso: *"O culto das pedras no noroeste peninsular"* a

rememorou, aínda que fose tan só con dúas palabras.

SITUACIÓN DA CAMA DA LANZADA

A cama da Virxe, coñecida, tamén, pola cama da Santa, localízase no tramo costeiro que se acha por diante e por debaixo da ermida da Santa María da Lanzada, baixando polas escadas que se atopan xustamente pola parte da porta de entrada á capeliña, véndose, polo tanto, fronte por fronte do illote rochoso da Illariña. A devandita ermida, pertence á parroquia

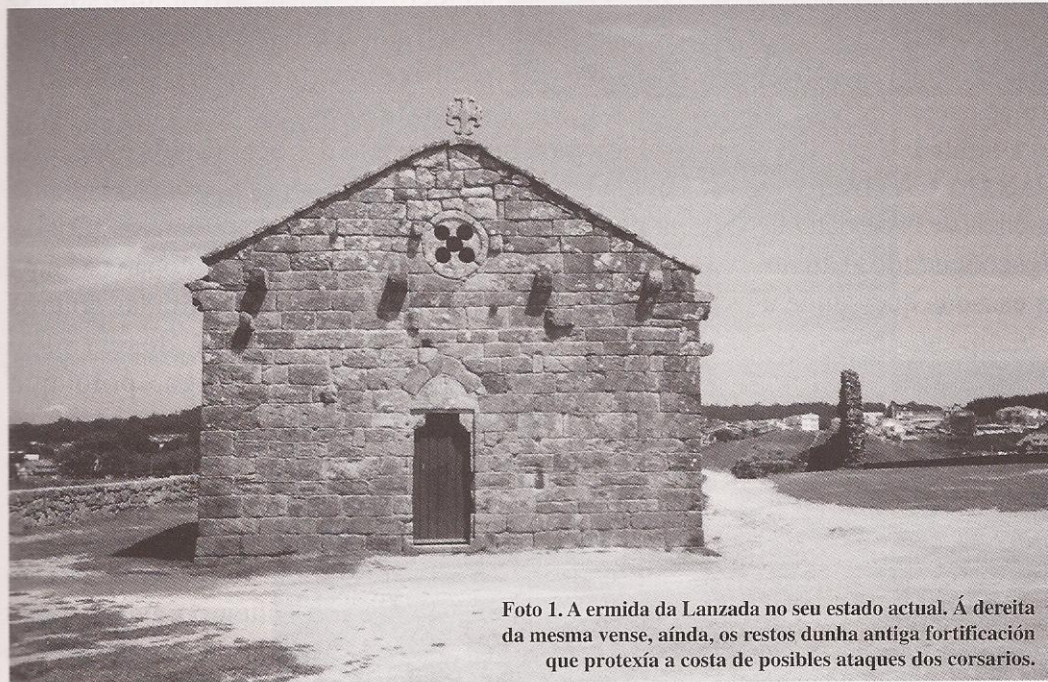

Foto 1. A ermida da Lanzada no seu estado actual. Á dereita da mesma vense, aínda, os restos dunha antiga fortificación que protexía a costa de posibles ataques dos corsarios.

totalmente desapercibida nos traballos de investigación desenvolvidos sobre o tema, quizais, pensamos nós, agachada pola sonda que o baño das nove ondas que tiñan lugar na praia de Nosa Señora, a escasos centímetros da mesma e con iguais pretensións: fecundar as mulleres impreñables polo método normal. (Foto.- 1)

OS ESPECIALISTAS DO TEMA NADA DIXEMOS

de San Estevo de Noalla, integrada no concello de Sanxenxo, pero bastante preto do límite co do Grove que se acha uns cincocentos metros cara ó norte. (Foto.- 2)

Foto 2. Illote de Illariña, afastado por unha estreita canle da península que contén a ermida da Lanzada. Coa marea baixa pásase andando. Nel, censamos un total de 28 niños de gaivota patiamarela, o día 5 de xuño de 2003.

istmo areoso que converteu a antiga illa do Grove definitivamente nunha península convencional e ó uso.

Aparece a cama tendida de norte ó sur, acadando 2,70 m de longo e unha anchura variable que nos ombreiros oscila entre os 80 e 60 cm. e nos pés entre 110 e 75 cm., segundo midamos na parte alta ou no leito mesmo da cavidade. (Foto.- 3)

OUTRAS PECULIARIDADES

Debido á súa estreitura, sobre todo na parte baixa, soamente cabe nela un home, que fica encaixado axiña entre as súas paredes verticais, que da parte de terra superan o medio metro de profundidade, estando cortadas verticalmente, o que lle proporciona un aspecto de certa artificialidade. O testeiro atópase orientado cara ó sur, mentres os pés sinalan o norte xeográfico.

En verán, que foi cando nos achegamos a ela, esta cavidade que serve de leito para procrear, concentra na parte máis baixa os ouriños dos diversos turistas que se achegan á zona da ermida e que atopan na cama da Santa un lugar discreto lonxe das miradas doutros

CARACTERÍSTICAS FÍSICAS DA CAMA

Trátase dunha cavidade en aparencia de orixe natural, moi fácil de localizar aínda descoñecendo o lugar exacto da súa situación, pois as escadas que dende a chaira, onde se atopa a ermida, baixan a beiramar, salvando o muro e o acantilado, morren mesmamente no testeiro da cama, de xeito que se as prolongaran tan só uns centímetros xa estarían tapando parte da mesma.

O devandito burato, que tivemos ocasión de ollar e medir persoalmente no serán do 12 de xullo de 2003,

aparece escavado entre as rochas de granito que configuran este lugar acantilado da beiramar, a cabalo entre as rías de Pontevedra e Arousa e no inicio do

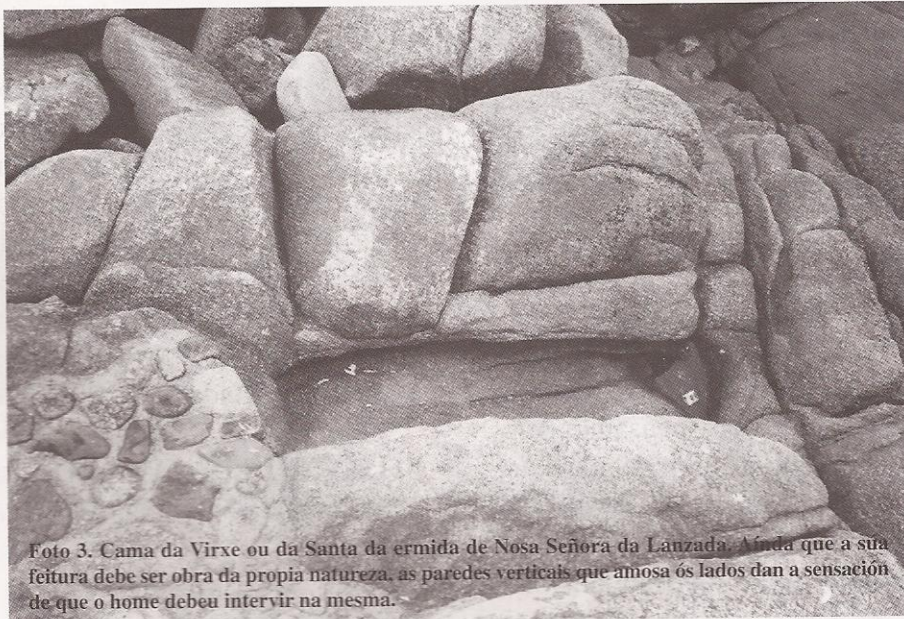

Foto 3. Cama da Virxe ou da Santa da ermida de Nosa Señora da Lanzada. Aínda que a súa feitura debe ser obra da propia natureza, as paredes verticais que amosa ós lados dan a sensación de que o home debeu intervir na mesma.

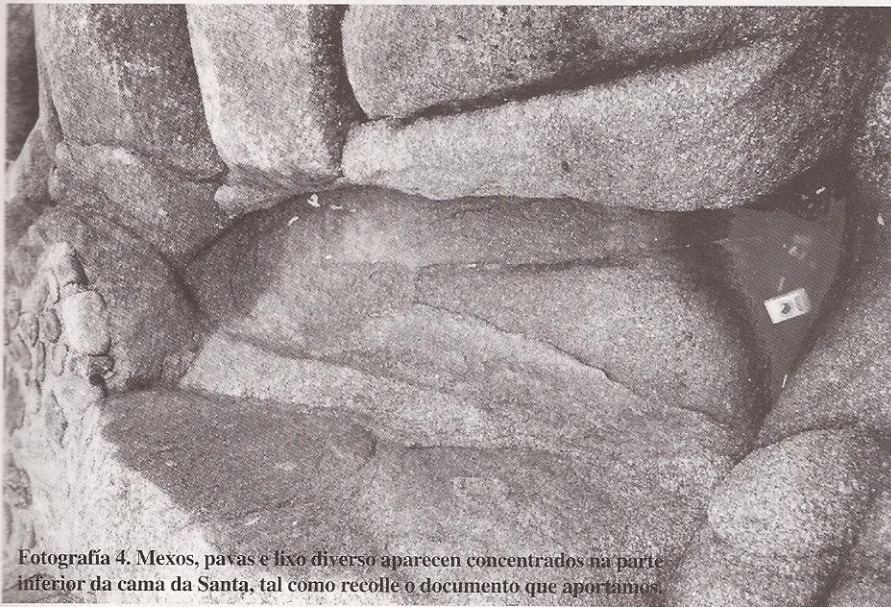
para descarga-la vexiga, polo que cheira moito a mexo. A pouca altura á que se acha do mar fai que nos invernos e con fortes temporais as augas podan igualmente achegarse a ela e limpa-la das impurezas do estío. (Foto.- 4)

O SISTEMA OPERATIVO

Contounos por carta o doutor

Álvaro Rodríguez Pomares que un colega seu de San Vicente de Noalla (Sanxenxo) puido comprobar como hai máis ou menos uns dez anos, unha parella

"maturiña", no amencer do día da festa da Virxe da Lanzada, que se celebra cada ano o último domingo de agosto, estaba a realiza-lo coito sobre a cama de pedra. A súa actitude, ó ser sorprendidos involuntariamente, foi de acusada vergoña, polo que interpretou que non se trataba duns mocíños pasando o rato e pillados "in fraganti", senón, máis ben, dunha parella estable que estaba tratando de solucionar un fondo problema de infertilidade ó que non atopaban solución axeitada polas canles normais (Carta do 15 de xuño de 2003).

Fotografía 4. Mexos, pavas e lixo diverso aparecen concentrados na parte inferior da cama da Santa, tal como recolle o documento que aportamos.

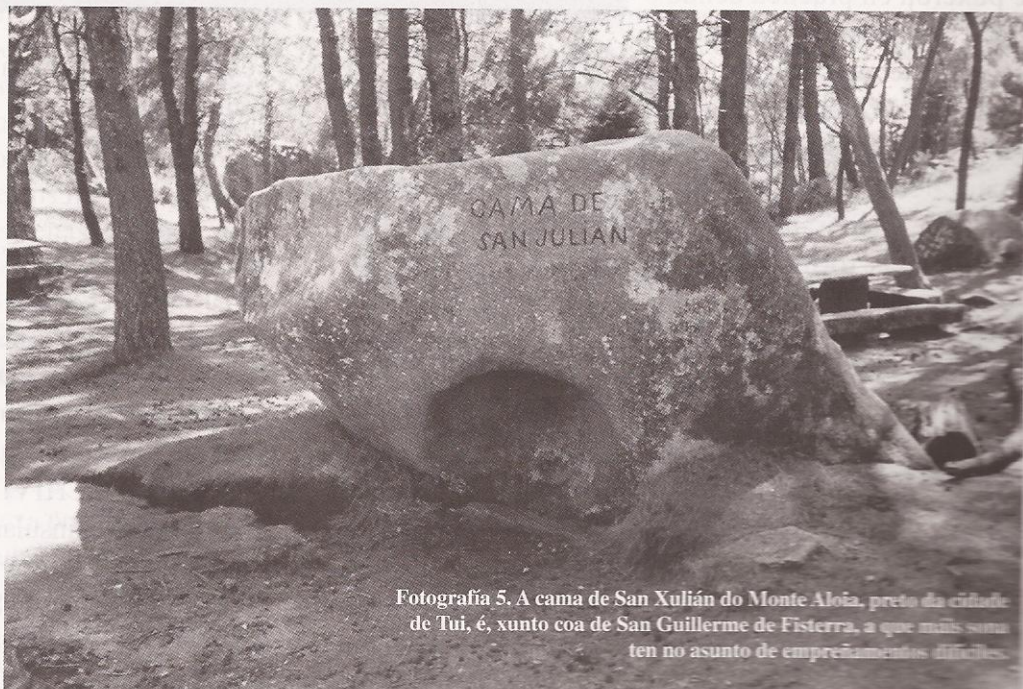
ondas ás doce en punto da noite no areal de Nosa Señora, así como da mesma festa relixiosa na ermida, onde as mulleres pregan con fe á Virxe un bo marido para elas e fillos para non ficar inutilmente estériles neste mundo.

A LITOTERAPIA EN VIGOR

Por todo isto que estamos a contar dunha maneira necesariamente breve, a Lanzada coa súa ermida, cama e praia foi catalogada dende sempre como unha importante "Estación de fecundidade" que dende os tempos escuros achegouse a nós vencendo todo tipo de resistencias e trabas, converténdose por mérito propio nun dos lugares máis populares da Galicia irracional e máxica que congrega arredor destes santuarios a milleiros de peregrinos que barallan e seguen a crer no poder fecundante das pedras, tanto ou máis que nos adiantos que as ciencias médicas nos teñen acostumbrados nestas últimas décadas. Falamos, entón, da fecundación asistida, in vitro, clonación, etc. que aparecen ante os ollos dos nosos paisanos como distantes e imposibles de conseguir, mentres que as camas de pedra están aí mesmo, ó alcance de quen acredita nelas e, ademais, absolutamente de balde... (Foto.- 5)

A SONA DAS SÚAS PORTENTOSAS VIRTUDES

En toda a bisbarra do Salnés, pero moi especialmente nas terras máis achegadas ó istmo da Lanzada como poden se-las parroquias de Noalla e San Vicente do Mar, no que aquela se integra por completo, son coñecidos polos naturais tanto o leito rochoso como o seu peculiar uso, artellando todo o aquí relatado por nós dunha maneira absolutamente lóxica no contexto dos ritos de fertilidade que aseguran ter lugar dende antigo arredor da praia: lembrémo-lo baño das nove

Fotografía 5. A cama de San Xulián do Monte Aloia, preto da cidade de Tui, é, xunto coa de San Guillermo de Fisterra, a que máis soma ten no asunto de empenñamentos difíciles.

AS CRENZAS SEGUEN

A filosofía de quen se achega a elas na busca do milagre que remate cos seus pesadelos, non pode ser máis simple e conformista e obtívemola, na chamada cama de San Mamede, no Confurco (Lousame - A Coruña), ó pé do Santuario de San Mamede e San Lourenzo de Tállara, dun home dobrado polos anos, a enfermidade e o traballo

- O tempo dirá se actúan ou non, pero probando, cando todo está de antemán estragado, nada se perde... (Foto.- 6)

COLOFÓN

Destá maneira sinxela, neste terceiro milenio da historia acabado de estrear, o poder das pedras segue en Galicia absolutamente incólume e parece que aínda fan falta moitos anos para rematar con el, pero antes que tal cousa suceda dun xeito definitivo, a litoterapia (a curación polas pedras), na que os nosos antecesores creron cegamente e puxeron en práctica dende o principio mesmo dos tempos, seguirá a ter nesta terriña un lugar destacado. Competirá á sombra do médico, paralelamente con el, na cura das enfermidades. Os que o precisen, poranse nas mans dos galenos, loxicamente, pero, como a ninguén ofenden, visitarán as pedras, tamén, ás agachadas, porque elas forman parte das crenzas herdadas do pasado máis lonxe e se algunha vez funcionaron, aliviando males e temores, non existen razóns de peso para que, agora, non deixen de actuar exactamente como antes.

- Trátase de pedras e as pedras son sempre iguais. Se algunha vez curaron, agora terán que curar...

E a esta filosofía, certamente elemental, pero moi acorde, sen embargo, coa propia natureza das cousas, nada obxectamos. Nun instante, sen nos decatarmos sequer, pasamos de ser simples observadores alleos ó devenir dos feitos, a convertermos en acompañantes do

protagonista. Por respecto ó momento, agachamos a cámara fotográfica no fondo do bolso, para non espantala maxia daquel instante. O velliño, mirounos unha vez máis cun sorriso esperanzado, deitándose traballosamente na cama de San Mamede axudado

polos fillos, cuspindo, previamente, moi lonxe, os restos dun cigarro, que apagado, levaba na comisura dos labios dende que chegara, mentres iniciaba coa man dereita a persignación do cristián, alentado coa fe que ata alí o trouxera camiñando pola montaña pedrosa do Confurco, baixo o sol abrasador do verán. Cando a súa cabeciña completamente calva e branca apoiouse sobre a almofada de pedra, dixo con voz de barítono cascada, mirando cara o ceo:

- No nome do Pai, do Fillo e do Espírito Santo...

Como unha soa voz, esperando ve-lo milagre de inmediato, tódolos presentes, incluso os que nese momento pasaban polo camiño que rube cara ó santuario no día de San Mamede (9 de agosto) e que

cesaran uns instantes na súa cansa ascensión, contestamos:

- ¡Amén!

Fotografía 6. Cama de San Mamede, no Confurco, Tállara (Lousame) da que falamos no presente traballo. Fixéronlle uns chanzos gravados na mesma rocha que a contén para facilita-lo ascenso dos enfermos.

BIBLIOGRAFÍA CITADA NO TEXTO

- FERNÁNDEZ DE LA CIGOÑA NÚÑEZ, E. 2003. *O poder das pedras. O mito da fecundación en Galicia*. Edita: Asociación Galega para a Cultura e a Ecoloxía (AGCE) e Instituto Galego de Estudos Mariños (IGEM). 156 pp. Vigo.
- TABOADA CHIVITE, X. 1965. O culto das pedras no noroeste peninsular. Discurso lido na Real Academia Galega o 20 de novembro de 1965 e publicado en forma de libro en 1980, xunto a outros artigos, baixo o título: *"Ritos y creencias gallegas"*: 145-186, pola editorial Sálvora. 283 pp. A Coruña.